

Rašytiniai šaltiniai miestelio pradžią fiksuoja tik XVI a., tačiau galima neabejoti, kad šioje vietoje buvo gyvenama daug anksčiau. Neatsitiktinai Lietuvos tyrinėtojas Teodoras Narbutas spėjo jau XII a. buvus pilį. Šiandien kasant durpes kartais nusišypso laimė aptikti ankstyviausius žmonių veiklos pėdsakus. Akmens amžiaus žmonių veiklą liudija trys akmeniniai kirviai, rasti Tytuvėnų durpyne ir šiuo metu saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje (Inv. Nr. EM 2124: 1,2; 2264). Į šiaurę nuo Tytuvėnų esančioje Tytuvėnėlių vietovėje rasta titnaginių dirbinių: gremžtukų, gramdukų, skelčių bei keramikos su granito priemaišomis. Šie negausūs ir, deja, atsitiktiniai radiniai rodo žmonių veiklą vėlyvajame akmens amžiaus laikotarpyje, neolite.

Žalvario amžiaus pėdsakų Tytuvėnų apylinkėse kol kas neaptikta ir tai nenuostabu, nes šio laikotarpio paminklų ir radinių Lietuvoje nėra gausu. Akivaizdus žmonių kūrimasis čia pastebimas romėniškuoju laikotarpiu. Aplinkinių Kuršių, Lapučių, Pabariukų, Vaitkaičių kaimų laukuose būta pilkapynų su akmenų vainikais. Žmonės prisimena rastus kaulus ir žalvarinius dirbinius, tačiau šiaurės archeologai tik fiksuoja nuartus sampilus ir suardytus akmenų vainikus. Patyrinęjus geriau išlikusius Lapučių pilkapius nustatyta, kad čia jau laidota III - IV a.

Matyt, tautų kraustymosi neramumai pasiekė ir Tytuvėnų apylinkes, minėti pilkapynai buvo apleisti, o V - VIII a. palaidojimai aptikti tik Budraičių senkapyje. Nors pačiame miestelyje ir neaptikta I tūkstantmečio laidojimo paminklų, tačiau šiuo laikotarpiu datuojamas Tytuvėnų piliakalnis, esantis šiauriniame Bridvaišio krante, be abejonių sietinas su ankstyviausia žmogaus veikla šioje vietovėje. Simboliška, kad ties piliakalniu išteka Tytuvos upelis, kuris ir davė pavadinimą Tytuvėnų miesteliui. Legendos byloja, kad ežere esanti kūlgrinda, nuo piliakalnio vedanti į salą, taip pat tikima, kad piliakalnio požemyje yra mūro rūšiai ir juose paslėptas lobis, pasakojama apie Tytveiškos ar Tytuvio pilį, stovėjusią ežero vietoje ir prasmegusią tėvui prakeikus savo sūnų.

Negausūs archeologiniai faktai kol kas neleidžia mums atkurti nenutrūkstamos Tytuvėnų ir jų apylinkių apgyvenimo tradicijos. Daug ką vėlesniais amžiais sunaikino aktyvi ūkinė veikla, o galbūt teisingas C. Kudaba teigdamas, kad tose tyrulių tarpukalnėse niekada nebuvo tankiai gyvenama, tačiau reikia tikėtis, kad šių vietų dar laukia nauji atradimai, atskleisiantys legendų paslaptis.